

Uppdrag om förskolors storlek

Förskolenämnden

Organisation/Förvaltning
Avdelning/Enhet
Upprättad
Version
Ansvarig

Förskoleförvaltningen

Fysisk miljö

2025-05-27

1

Gabriella Fricke

Innehållsförteckning

Inledning	3
Omvärldsperspektiv	4
Statistiska underlag om stora förskolor	7
Intervjuer	9
Summering	10
Bilaga 1: Intervjufrågor	14

Inledning

Förskolenämnden beslutade i januari 2024 att ”ge förvaltningen i uppdrag att inkomma med ett kunskapsunderlag som innefattar både barnkonsekvensanalys och arbetsmiljöaspekter vad gäller stora förskolor (över 120 barn)” (Förskolenämnden, 2024-01-24, §15). Med utgångspunkt i uppdraget har förskoleförvaltningen tagit fram denna rapport om större förskolors påverkan på medarbetarnas arbetsmiljö och på barnens utbildning och omsorg.

Syftet är att bidra med perspektiv på om och i så fall hur förskolors storlek påverkar barns utbildning och omsorg och medarbetares arbetsmiljö. Rapporten inleds med en översiktlig genomgång av aktuell forskning och studier med koppling till uppdraget. Det utredande arbetet som ligger till grund för rapporten består av tre olika ansatser. I den första har kunskaper inhämtats via omvärldsbevakning.

I den andra ansatsen har statistiska material med koppling till nämndens verksamhet undersökts. Det tillvägagångssättet har varit inriktat på att beskriva likheter och skillnader mellan förskolor av olika storlek. Det arbetet redovisas i rapportens andra del. Ansatsen erbjuder översiktlig och generell kunskap om Malmös kommunala förskolor.

Den tredje ansatsen av rapporten består av intervjuer med rektorer inom nämndens verksamhet. Jämfört med analyserna av de statistiska underlagen erbjuder den här ansatsen möjligheter till fördjupade och kvalitativt präglade insikter. Rapporten avslutas med en summering av inhämtade kunskaper.

Definition

Definitionen av större och mindre förskolor är central för arbetet med denna rapport. Det finns dock i nuläget vare sig på nationell eller lokal nivå någon enhetlig definition av vad som ska räknas som en stor förskola. Rapporten utgår från nämndens uppdrag där antagandet att förskolor med en lokalkapacitet på 120 platser eller fler är stora, övriga anses vara övriga förskolor. Statistiken utgår från lokalkapaciteten för 2025.

I de statistiska analyser som gjorts inom ramen för denna rapport används två olika mått på en förskolas storlek. Ett bygger på lokalkapacitet och skiljer på förskolor med lokalkapacitet över och under 120 platser. Det andra bygger på genomsnittligt antal placerade barn.

Det funktionsprogram som förskolenämnden beslutat om (2020-12-16, § 150) är ett styrdokument för nämndens lokalplanering när det gäller byggnation av nya förskolor. Här tydliggörs viktiga förutsättningar vid nybyggnation av förskolor utifrån såväl ett verksamhets- som kostnadsperspektiv. Funktionsprogrammet anger att ”En ny förskola i

Malmö bör inte rymma färre än 80 barn men större enheter är att önska”.¹ Förskolor som byggts i Malmö de senaste åren rymmer från 80 till uppåt 300 barn.

I Malmö stad finns riktlinjer för utemiljö vid förskolor och skolor. När det gäller förskola så rekommenderar Malmö stad minst 30 kvm friyta per barn vid nybyggnation av förskola och en sammanhängande friyta på minst 2 000 kvm i direkt anslutning till förskoleverksamhetens lokaler.² I Malmö stad används "Lekvärdesfaktorn" för att bedöma kvaliteten på förskolors utemiljö vid nybyggnation av förskolor. Den ger ett mått på hur väl en gård stödjer barns lek, lärande och utveckling.

Omvärldsperspektiv

Förskolans fysiska miljö är en central kvalitetsfaktor i arbetet med att skapa förutsättningar för utbildningen och omsorgen för barn i förskolan. Enligt förskolans läroplan, Lpfö 2018 ska miljöerna vara tillgängliga för alla barn och inspirera till samspel och utforskande av omvärlden. Förskolans inne- och utemiljö behöver vara utformade så att de stödjer barnens utveckling, lärande, lek och kommunikation.³

Förutsättningarna för en hög och likvärdig kvalitet i förskolan påverkas av flera faktorer där den fysiska miljön är en aspekt. Lokaler som är anpassade och tillgängliga för alla barn är en förutsättning för att den pedagogiska personalen ska kunna planera arbetet och organisera utbildningen utifrån behoven hos barn och barngrupper. Andra faktorer som är belagda i forskning är förskollärarnas utbildning och kompetens, personaltäthet och barngruppers organisering.⁴

Storleken på förskolor och skolor och dess betydelse ur olika perspektiv är en fråga som kommit i blickfånget i takt med att enheter blir större med fler barn och elever. När Boverket belyser frågan konstateras att det finns många studier om barngruppers storlek och dess betydelse för lärande och hälsa, men få som just berör enheters storlek och dess betydelse.⁵

Boverket lyfter fram såväl för- som nackdelar kopplat till enheters storlek. Organisatoriska aspekter såsom samordningsvinster beskrivs som en fördel. Här ingår till exempel gemensamma ytor för pedagogisk verksamhet men även kök och måltidsmiljöer. Boverket nämner även att en större samlad personalstyrka kan underlätta bemanning vid till exempel

¹ Funktionsprogram för förskolor i Malmö, Förskoleförvaltningen, Malmö stad, 2020, sid. 10.

² Friytor vid förskolor och skolor i Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret, rev.2021, sid. 4

³ Läroplan för förskolan, Skolverket, 2018, sid. 15

⁴ En likvärdig förskola för alla barn – Innebörder och indikatorer, Vetenskapsrådet, 2015, sid. 6-7

⁵ Storlekens betydelse – för och nackdelar med stora eller små enheter, Boverket, www.boverket.se, 2020-10-09, ([Storlekens betydelse - Boverket](http://www.boverket.se)) [hämtad 2025-05-19]

sjukfrånvaro och att det finns fördelar när det gäller kompetensförsörjning då det kan vara lättare att rekrytera och behålla kompetens på i detta fall större skolor och därmed säkra kvaliteten i verksamheten och skolans attraktivitet. När Boverket resonerar om nackdelar med större enheter lyfts att det kan uppstå problem att få tillräckligt stora utemiljöer för till exempel förskolor. Vidare kan barn, vårdnadshavare och personal på större förskolor få längre avstånd till förskolan och trafiksituationen och miljön runt förskolan kan påverkas negativt.⁶

En forskare som studerat stora förskolor och då med fokus på förskolors utemiljö är Annika Manni, forskare och lärare på Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap vid Umeå universitet. Mannis forskning i andra kommuner handlar om förskolors utemiljö och brist på det som bedöms som tillräcklig uteyta vid nybyggnation av större förskolor.⁷ Mannis är projektledare för en tvärvetenskaplig studie tillsammans med forskare inom samhällsmedicin, miljöpsykologi och samhällsplanering, samt även Umeå kommun som vill lära sig mer om hur storförskolor kan planeras på bästa sätt. Detta med utgångspunkt i att förskolemiljön håller på att förändras där naturliga grönytor försvinner och förskolebyggnader blir större.

Projektet undersöker vad det betyder för barns hälsa, för deras relationer med varandra och förhållandet till naturen. Förskollärarna behöver en mångsidig arbetsmiljö för att kunna utföra sitt pedagogiska uppdrag på bästa sätt. Barnens lärande, välbefinnande och utveckling är i sin tur beroende av såväl samspelet med lärarna som den fysiska omgivningen de vistas i. Är förskolegården liten och enförmig riskerar den att begränsa tiden utomhus på flera sätt.⁸

Skärholmens stadsdelsförvaltning, Stockholms stad har på uppdrag av stadsdelsnämnden tagit fram en utredning av stora förskolor kontra mindre enheter.⁹ Detta med syftet att utreda vad aktuell och relevant forskning pekar ut som viktiga faktorer för att större förskoleenheter ska fungera lika bra som mindre förskoleenheter. Bakgrunden till uppdraget är en artikel i lokaltidningen Mitt i Skärholmen där en sakkunnig vid Skolverket, Adrian Forssander, intervjuats.¹⁰

Enligt Forssander går det inte att säga vad som är en optimal storlek på förskolor då det är flera faktorer som påverkar. Lokalernas utformning, rum och material påverkar relationer barn emellan och mellan barn och vuxna. I de fysiska miljöerna byggs förutsättningar in för undervisning, lärande och vilken slags lek och undersökande som kan ske. Förskollärarnas utbildning och kompetens, personaltätheten samt barngruppernas storlek och

⁶ Storlekens betydelse – för och nackdelar med stora eller små enheter, Boverket, www.boverket.se, 2020-10-09, ([Storlekens betydelse - Boverket](#)) [hämtad 2025-05-19]

⁷ Ingen vill bygga bort barnens bästa, Umeå Universitet, www.umu.se, 2023-05-08, [Ingen vill bygga bort barnens bästa](#) [hämtad 2025-05-19]

⁸ Ibid

⁹ Utredning av stora förskolor kontra mindre enheter, Stockholms stad, Skärholmens stadsdelsförvaltning, 2022-05-11, dnr SKHLM 2022/93

¹⁰ Experten: Stora förskolor kan vara bättre än små, Mitt i, www.mitti.se, 2021-12-15, [Experten: Stora förskolor kan vara bättre än små | Mitt i](#), [hämtad 2025-05-19]

sammansättning spelar också en betydande roll för förskolans kvalitet. Detta är enligt Forssander oberoende av förskolans storlek. Däremot är det styrkt att en förskolas verksamhet bör organiseras så att barn inte har för många möten eller relationer eftersom det kan leda till stress. Detta är en organisatorisk fråga som kan möjliggöras på såväl mindre som större förskolor, enligt Forssander.¹¹

Utredningen av Skärholmens stadsdelsförvaltning poängterar att en större förskola inte innebär större barngrupper. En större förskola med fler barn och fler pedagoger ser Skärholmens stadsdelsförvaltning kan medföra följande fördelar och utmaningar:

”Fördelar:

- Barnen kan erbjudas en större bredd i utbud
- Ökar möjligheten för dialog mellan legitimerade förskollärare
- Ökar möjligheten för närvarande rektor
- Lättare att frigöra tid för reflektion och planering för pedagoger
- Lättare att bemanna vid sjukdom och kompetensutveckling med ordinarie personal istället för okända vikarier
- Ekonomiska fördelar avseende lokalvård och matlagning
- Heltidstjänst kan erbjudas inom köket vilket ökar möjligheten att utbilda kockar söker tjänsten

Utmaningar:

- Pedagoger behöver anpassa miljön
- Mindre grupper behöver formas kontinuerligt under stor del av dagen
- Fler relationer mellan barn samt mellan barn och vuxna
- Fler vårdnadshavare hämtar och lämnar, trafiksäkerheten på platsen behöver ses över”.¹²

Genom projektet "Framgångsfaktorer för funktionella förskolelokaler" har Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillsammans med tre kommuner undersökt framgångsfaktorer för att skapa och använda funktionella förskolelokaler som stödjer förskolans uppdrag och dagliga arbete.¹³ I rapportens inledning konstateras att Sveriges kommuner har stått inför en ökad utbyggnad av förskolor i hela landet. Antalet barn i förskolan har ökat och äldre byggnader kommer i många fall att behöva ersättas med nya. Det konstateras att det behövs, och kommer att behövas, nya funktionella utbildningsmiljöer som kan hålla över lång tid, och där en väl genomtänkt utbildning kan erbjudas för barn mellan 1 och 5 år.¹⁴ Forskningsresultat till

¹¹ Experten: Stora förskolor kan vara bättre än små, Mitt i, www.mitti.se, 2021-12-15, [Experten: Stora förskolor kan vara bättre än små | Mitt i](http://www.mitti.se), [hämtad 1015-05-19]

¹² Utredning av stora förskolor kontra mindre enheter, Stockholms stad, Skärholmens stadsdelsförvaltning, 2022-05-11, dnr SKHLM 2022/93, sid. 5.

¹³ Framgångsfaktorer för funktionella förskolelokaler, Sveriges kommuner och regioner, 2024

¹⁴ Framgångsfaktorer för funktionella förskolelokaler, Sveriges kommuner och regioner, 2024, sid. 6

stöd för kommunernas nybyggnation anses därför vara av intresse och frågor om hur den fysiska miljön i förskolan kan stödja barnens utveckling och personalens arbetsmiljö står i fokus.¹⁵

En aspekt som lyfts fram i SKR:s rapport är att arbete i en stor förskola kan innebära svårigheter att mötas vilket framkommit under de pedagogiska gåturer som genomförts inom ramen för studien. Samtidigt lyfter personalen fram att en stor förskola kan erbjuda koncentration av material på en och samma plats. Studien visar att beroende på rektors ledning, personalens didaktiska val och de traditioner som frångås eller upprätthålls fungerar på olika sätt de nya förskolorna när det kommer till de pedagogiska frågorna. Detta rör inte bara barns lek och undervisning utan också vardaglig omsorg, kamratrelationer och social fostran.¹⁶

Rapporten "Rätt bemanning och barngruppsstorlek – För en likvärdig förskola", som fackförbundet Kommunal publicerade 2023, bygger på en enkätundersökning riktad till medlemmar som arbetar som barnskötare. I rapporten studeras kopplingen mellan bemanning/barngruppsstorlek och förskolans kvalitet. Med utgångspunkt i enkätundersökningen lyfter rapporten fram att belastningen på personalen har ökat över tid och att tryggheten och säkerheten riskeras. Rapporten pekar på utmaningar som kopplar till personaltätheten och barngruppernas storlek.¹⁷

De rapporter och annat underlag som beskrivs ovan syftar till att ge en kortfattad och översiktlig bild av några perspektiv. Genomgången skulle både kunna breddas och fördjupas. En avslutande kommentar är att riktlinjer och rekommendationer på nationell nivå i högre grad har fokus på personaltäthet, personalens utbildningsnivå och det pedagogiska ledarskapet snarare än på förskolans totala storlek. Oberoende av en förskolas storlek finns det möjligheter och utmaningar som behöver tas i beaktande i arbetet för att möta de högt ställda kraven i skollag och förskolans läroplan. Det är angeläget att fortsätta att följa den forskning som pågår kopplat till förskolors storlek.

Statistiska underlag om stora förskolor

Statistik från följande källor har undersökts:

- Medarbetarenkäten 2023 och 2024: Avsikten att använda detta material är att fånga upp skillnader i medarbetarnas upplevelser av sin situation.
- Förskoleenkäten 2025: I förskoleenkäten besvarar vårdnadshavarna frågor om barnens förskolor. Materialet avses

¹⁵ Framgångsfaktorer för funktionella förskolelokaler, Sveriges kommuner och regioner, 2024, Förord

¹⁶ Ibid, sid. 66

¹⁷ Rätt bemanning och barngruppsstorlek – För en likvärdig förskola, Kommunal, 2023

spegla vårdnadshavarnas upplevelser av förskolan, men indirekt även barnens i den bemärkelse att vårdnadshavarna gör bedömningar i barnets ställe.

- Förskolebladet 2025: Förskolebladet är en samling nyckeltal som belyser framför allt strukturella förutsättningar för utbildningen i förskolan. Det innehåller bland annat uppgifter om barnen och barngrupperna samt personal. Dessa används för att belysa strukturella förutsättningar bland stora och övriga förskolor.
- Lokalernas standard: Underlaget baseras på helhetsbedömningar av skicket på förskolans lokaler gjorda av förskoleförvaltningens lokalsamordnare. Dessa har ursprungligen gjorts inom ramen för det strategiska lokalförsörjningsarbetet och används som underlag i framtagandet av nämndens lokalbehovsplan. Bedömningarna har sin grund i nämndens funktionsprogram för lokaler.

Tillsammans belyser de statistiska materialen både arbetsmiljöaspekter och barnens perspektiv.

I analyserna av de statistiska materialen används två olika mått på en förskolas storlek. Dels används en kategorisering av stora respektive övriga förskolor utifrån förskolornas verksamhetstak. Det måttet svarar mot utgångspunkten att en förskola med 120 platser eller mer anses som stor. Dels används måttet antal placerade barn. Kategoriseringen utifrån lokalkapacitet kan anta två värden. Förskolor med en lokalkapacitet på 120 platser eller fler anses vara stora och förskolor med en lokalkapacitet under 120 platser anses vara övriga. Kategoriseringen utgår från lokalkapaciteten för 2025.

Det andra måttet, antal placeringar, används som ett kompletterande mått. Till skillnad från kategoriseringen utifrån verksamhetstak är detta kontinuerligt. Det kan anta många olika värden. Det medför att det i många fall tillåter analyser med mer precisa statistiska tekniker som ofta ger mer tillförlitliga resultat.

Analyserna av materialen visar i huvudsak på små eller inga skillnader mellan stora och övriga förskolor. Det gäller också för analyserna som utgår från genomsnittligt antal barn. Förskolornas storlek tycks inte ha någon starkare koppling till det som fångas upp i underlagen.

I många fall är skillnaderna mellan de större förskolorna mindre än mellan de övriga förskolorna. De så kallade övriga förskolorna uppvisar alltså ofta större skillnader sinsemellan än gentemot de stora förskolorna. Troligen beror de resultaten dock på andra saker än förskolornas storlek. Inte minst kan det, åtminstone delvis, vara en konsekvens av att de stora förskolorna är relativt få. 27 förskolor hade under 2024 ett genomsnittligt antal barn över 120.

Intervjuer

Sammanlagt fem semistrukturerade intervjuer med rektorer har genomförts. Intervjuerna har bidragit med kvalitativt underlag såväl när det gäller arbetsmiljöaspekterna som barnens perspektiv. Urvalet av intervjupersonerna har gjorts utifrån de fem största förskolorna som finns i Malmö stad, vilka är Rönneholms förskola, Rörslövs förskola, Gubbabäckens förskola, Hermodsdalsparkens förskola samt Trädgårdens förskola. Dessa rektorer ansvarar också för mindre förskolor. Frågorna som legat till grund för intervjuerna framgår av bilaga 1.

Bemanning, ledarskap och arbetsbelastning

I de intervjuer som genomförts lyfter rektorer fram utifrån ett arbetsmiljöperspektiv både möjligheter och utmaningar med stora förskolor. Stora förskolor tenderar att ha en större flexibilitet i schemaläggning och bemanning som ofta underlättar vid frånvaro samt möjliggör bättre kollegialt lärande och mer kunskapsutbyte för anställda. Större förskolor kan också öka kontinuiteten och upplevelsen av ett nära ledarskap då det i större utsträckning finns en biträdande rektor eller förste förskolelärare på plats för att stödja personal och barn.

Även planering och genomförande av samverkan som till exempel arbetsplatsträffar (APT) anses fungera bättre då stora enheter ofta innehåller fler och större personalutrymmen än mindre förskolor. Samtliga rektorer enas också om att förutsättningarna för att skapa utrymme för kollegialt lärande, reflektions- och verksamhetsutvecklingstid (VU-tid) för personal är bättre på stora förskolor med fler anställda. Utemiljön lyfts som en utmaning på större förskolor utifrån att en större gård kräver mer organisering främst utifrån ett barnperspektiv men även utifrån ett medarbetarperspektiv.

Enligt intervjuerna påverkas inte arbetsbelastningen för medarbetarna avsevärt utifrån förskolans storlek. Däremot kan administrativa uppgifter likt schemaläggning, personalärenden och arbetsmiljöarbete bli mer omfattande på en stor enhet och detta ställer därför krav på verksamhetens organisering och ledning. På en större enhet ställs det även högre krav på medarbetarna utifrån att verka i ett större sammanhang och där det även blir än viktigare att följa gemensamma rutiner och riktlinjer samt få och ta till sig information.

På stora enheter kan det också finnas en risk att personal blir mer anonyma vilket kan påverka relationsbyggande med kollegor, och vårdnadshavare. Dock framkommer i intervjuerna att arbetskulturen generellt sett ges bättre förutsättningar att bli mer professionell på stora förskolor vilket kan bidra till goda förutsättningar i arbetsmiljöarbetet.

I de intervjuer som har genomförts lyfter samtliga rektorer vikten av att organisera verksamheten på ett sätt där barnen får ingå i mindre och trygga sammanhang, trots att förskolan som helhet är stor. Detta kan ske och sker idag i stor utsträckning bland annat genom att barngrupperna frekvent delas upp i mindre grupper, uppdelade gårdar och tydlig strukturering av

gemensamma utrymmen genom exempelvis schemaläggning. Målet är att minska antalet dagliga kontakter för varje barn och säkerställa kontinuitet i relationerna.

Personalorganisationen är en viktig del för arbetet där stora förskolor med större ekonomiska resurser exempelvis möjliggör egna personalpooler som medför att för barnen redan kända personer vikarierar vid frånvaro, utan att nya relationer behöver etableras.

Även byggnadens utformning bedöms ha stor betydelse för hur väl verksamheten kan anpassas utifrån barnens behov. Det krävs bland annat välplanerade entréer, kapprum och skötrum för att undvika trängsel och för att skapa en lugn och trygg miljö.

Stora förskolegårdar ställer högre krav på struktur och en genomtänkt organisation. Flera rektorer nämner vikten av att kunna avgränsa gården i mindre sektioner för att underlätta tillsyn och för att kunna sammansätta mindre grupper av barn i utomhusmiljön. Större gårdar kan därför bli mer personalkrävande. Trygghetsvandringar används på flera förskolor för att identifiera platser som kräver ständig vuxennärvaro.

Delaktighet, inflytande och undervisningens kvalitet

Rektorerne är överens om att barnens möjlighet till inflytande och delaktighet inte avgörs av förskolans storlek, utan snarare av verksamhetens innehåll och pedagogernas arbetssätt. Flera menar att större enheter kan erbjuda ökad kompetensbredd hos personalen, vilket kan bidra till ökad kvalitet i undervisningen. Möjlighet till gemensam planering, reflektionstid och kollegialt lärande ses som positiva effekter av större personalgrupper vilket i slutändan gynnar barnen.

Trygghet, anknytning och stabilitet

Ett centralt fokus i samtliga intervjuer är att barnen inte ska möta för många olika vuxna. Flera förskolor organiserar öppning och stängning så att samma personal återkommer vid dessa tillfällen. Några arbetar även med anknytningspedagoger för att säkerställa relationell kontinuitet för barnen. Det betonas att struktur, stabilitet och tydlighet i vardagen är särskilt viktigt på stora enheter, då variation och förändring annars kan riskera att skapa oro.

Summering

I rapporten lyfts såväl möjligheter som utmaningar när det gäller både stora och övriga förskolor. Nedan summeras olika perspektiv som beskrivs.

När det gäller arbetsmiljöaspekter framkommer att möjligheten till VU-tid för personal är lättare att organisera i en större förskola. Möjligheten till återhämtning för personalen underlättas av goda personalutrymmen och mötesrum som finns på förskolan, vilket då även kommer barnen till godo. Stora förskolor stärker även förutsättningarna för professionellt och kollegialt lärande. Mindre förskolor är å andra sidan mer sårbara när det

gäller till exempel bemanning vid personalfrånvaro, utvecklingstid och kompetensutveckling för medarbetare och ledning.

Samtidigt blir personalen på en stor förskola mer anonyma vilket kan påverka relationsbyggande med kollegor, ledning och vårdnadshavare på ett negativt sätt. Beroende på ledningens förutsättningar att organisera och leda kan det på större förskolor uppstå fler arbetsuppgifter av administrativ karaktär.

Ur barnens perspektiv lyfter rapporten upp att mindre förskolor skapar förutsättningar för färre relationer. Att personalen känner samtliga barn till namn och vilka deras vårdnadshavare är bedöms vara positivt för barnen. En stor förskola kan å andra sidan ge förutsättningar för att stärka ett professionellt arbetssätt hos medarbetarna. På mindre förskolor finns det färre kollegor, vilket kan innebära att det kollegiala utbytet blir mindre och att VU-tiden blir svårare att organisera.

Att dela in barn i mindre grupper under delar av dagen är en del av den pedagogiska planeringen och en viktig strategi för att utbildningen ska möta barnens behov.¹⁸ Lokalernas utformning är en viktig förutsättning i detta arbete. Större förskolor kan skapa sådana förutsättningar. Om det finns tydliga strukturer och schemaläggning hur ytorna både inomhus och utomhus nyttjas bedöms detta sätt att arbeta ge positiva effekter för barnen. Det finns på stora förskolor möjlighet att ha personalpooler vilket medför att det vid frånvaro av ordinarie personal finns kända vikarier för barnen. Även detta bedöms ge positiva effekter för barnen. Stora förskolegårdar ställer å andra sidan krav på struktur och en genomtänkt organisation. Det kan medföra att det blir många möten med andra barn och vuxna vilket kan vara negativt för barnen.

Av intervjuerna framgår det att barnens möjlighet till inflytande och delaktighet inte avgörs av förskolans storlek, utan snarare av verksamhetens innehåll och pedagogernas arbetssätt.

För att känna trygghet behöver barn få möjlighet att knyta an till människor i sin omgivning. Då anknytning sker successivt av ett upprepat antal möten mellan samma individer försvåras den om barnet möter många nya individer och tillbringar mindre tid i en avgränsad grupp. Det är väsentligt att verksamheten organiseras så att barnen inte möter alla barn och pedagoger på en stor förskola. Det går oftast att lösa i inomhusmiljön. Den stora utmaningen på en stor förskola är främst storleken på utemiljön. För att den ska fungera så behöver det finnas schema för hur utemiljön ska nyttjas och/eller avgränsningar på gården för att skilja barnen åt. En stor förskola innebär däremot fler lärmiljöer och en bredare kompetens bland personalen.

Enligt Funktionsprogrammet är det samtidigt av vikt att lokalen är flexibel så att den går att anpassa för olika lösningar och organisering. Förskolans

¹⁸ Lägesbedömning – förutsättningar och tema 2025, Förskoleförvaltningen, Malmö stad

verksamhet behöver kunna anpassas och organiseras utifrån barnens behov och rättighet till undervisning och utbildning. Lokalen ska därmed exempelvis möjliggöra separation, men även möten. En större förskola ska med en sådan utformning och förutsättningar kunna efterlikna samma upplevelse som om barnet går på en mindre förskola samtidigt som organisationen som tillgodoser barnens behov förenklas och centraliseras. Rektor och förskolornas organisation ges därmed ett stort ansvar att uppfylla barnens bästa.

Enligt förskolenämndens senaste lokalbehovsplan finns med större förskolor (ed inbyggd småskalighet) flera kvalitetsmässiga, arbetsmiljömässiga och ekonomiska fördelar. Större förskoleenheter innebär bland annat mindre sårbarhet inom organisationen och kompetensen inom personalgruppen kan vara både bredare och mer specialiserad.¹⁹

Enligt lokalbehovsplanen är förskolans geografiska placering avgörande för det kompensatoriska uppdraget och i arbetet med att motverka segregation.²⁰ Den geografiska placeringen av en förskola har även betydelse för att kunna säkra att barn med olika bakgrund och socioekonomiska hemförhållanden möts i förskolan som ett led i att bygga Malmö helt.²¹ Detta oberoende av förskolans storlek.

Intervjuerna med rektorerna visar att förskolans storlek inte är avgörande för barnens trygghet, utveckling eller lärande. I stället är det verksamhetens organisering, pedagogiska innehåll, personalens kompetens och byggnadens utformning som är de mest centrala faktorerna. Oberoende av förskolans storlek behöver verksamheten arbeta medvetet med mindre grupper, stabila relationer och genomtänkt miljö för att kunna erbjuda en trygg och kvalitativ utbildning för barnen.

Utifrån ett personalperspektiv betonas vikten av att balansera möjligheter och utmaningar där stora förskolor erbjuder ökad flexibilitet och bättre kompetensutveckling, men kräver ett mer engagerat ledarskap för att bibehålla en god arbetsmiljö och arbetskultur.

Denna rapport är en del av alla de underlag som nämnden har tillgång till när det gäller utvecklingen av kvaliteten i förskolan. Den behöver ses i relation till exempelvis lägesbedömningar, lokalbehovsplan, gap-analys och förskoleenkät för att den ska kunna bidra till att öka kunskapen om vad som påverkar kvaliteten i förskolorna och vad som bidrar till en god arbetsmiljö och barnens bästa. Vidare är det viktigt att betona att det statistiska underlaget visar på små skillnader mellan stora förskolor och övriga förskolor i de jämförelser som gjorts.

Avslutningsvis krävs det för att bedriva en god pedagogisk verksamhet utifrån både barnens bästa och för personalens arbetsmiljö en tydlig organisering och ledning som aktivt och kontinuerligt arbetar med de förutsättningar som just den förskolan har. Detta behöver dock ske med

¹⁹ Lokalbehovsplan 2026–2035, Förskolenämnden, Malmö stad, 2024, sid. 15.

²⁰ Ibid, sid. 10.

²¹ Lokalbehovsplan 2026–2035, Förskolenämnden, Malmö stad, 2024, sid. 20.

hänsyn till vilka barn som går på förskolan, vilken personal som finns och hur lokalerna är utformade oberoende av storleken på förskolan.

Bilaga 1: Intervjufrågor

Intervjufrågor rektorer

Intervjuperson:

Förskola:

Intervjuare:

Datum:

Vilka möjligheter och utmaningar finns det med stora förskolor?

Barnens perspektiv

1. Hur påverkar det organiseringen av barngrupperna?
 - a. Hur arbetar ni för att skapa mindre sammanhang som möter barnens behov på en stor förskola? (Tänker t.ex. på möjlighet till återhämtning)
 - b. Hur säkerställer ni kontinuitet i relationer för barnen vid t.ex.
 - d. personalfrånvaro?
2. Vad innebär det för måluppfyllelsen och kvaliteten i utbildningen?
 - a. Hur påverkar förskolans storlek möjligheten till delaktighet och inflytande för barnen?
 - b. Hur arbetar ni för att skapa trygghet och anknytning för barn när de ingår i större sammanhang?
3. Hur arbetar du med barnkonsekvensanalyser kopplade till storleken av en förskola? Finns det skillnader mellan mindre och större förskolor?

4. Hur säkerställer ni att yngre barns behov blir tillgodosedda i en större förskola?
5. Ser ni att barnen påverkas av förskolans storlek? Vilka möjligheter och utmaningar kopplar ni till förskolans storlek?
6. Om ni ser en påverkan, kan det kopplas till byggnadens utformning?
7. Tror ni att utforma stora förskolor på ett sätt så att det känns mindre där exempelvis antal möten med barn och pedagoger minskar? Har ni förslag och exempel på hur det skulle kunna se ut?
8. Vad anser ni behövs för att få känslan av en mindre enhet i en stor förskola/byggnad?
9. Hur arbetar ni med gemensamma utrymmen? Hur föredrar ni att dessa förläggs? Flera mindre rum närmre avdelningen eller färre större rum som förläggs på exempelvis ett våningsplan?
10. Hur ser rutiner ut vid öppning och stängning? Blandas barngrupper och personal som annars inte möts? Hur skulle detta fungera mest optimalt ur ett barnperspektiv?
11. Hur fungerar vilan? Fler barnmöten? Många barn i samma rum?
12. Hur arbetar ni med utemiljön och en stor förskolegård? Är gården uppdelad?
13. Har gårdens utformning och storlek någon påverkan på barnen? Vad anser ni vara är den optimala utformningen?

14. Kan sättet verksamheten utformas på påverka barnens upplevelse?

Organisering och ledarskap

15. Bemanning (schemaläggning samt flexibilitet under dagen)
16. Förutsättningar att vara en nära ledare
17. Planering av (APT, samverkan, avstämningsmöte, VU-tid)
18. Arbetsbelastning
19. Hur påverkar det organisationen av medarbetarna?
20. Vilka möjligheter eller begränsningar ger det dig som rektor?
21. Hur påverkar det den sociala arbetsmiljön (trivsel, relationer)

Sammanfattande frågor

22. Vilka är möjligheterna och utmaningarna ur
- a. Barnens perspektiv?
 - b. Medarbetarnas perspektiv?
 - c. Rektorns perspektiv?